ГОДИНА XLI. ЦЕТИЊЕ, у суботу, 4. августа 1912. БРОЈ 33.

ЦИЈЕНА:
За **Црну Гору** на годину 8 перпера, на по године 4 перпера.
За **Аустро-Угарску Босну и Херцеговину** на годину 12 перпера на по године 6 перпера.
За све остале земље годишње 20 франака у злату, на по године 10 франака у злату.
Претплата се прима само у годишњим и полугодишњим роковима.
Поједини број 20 пара за Црну Гору, — за Иностранство 25 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Претплата се шаље непосредно **Администрацији „Гласа Црногорца“** на Цетиње, а коме је наручније г. **Вељку Рамадановићу**, к. ц. агенту у **Котор**.
Дописи се шаљу **Уредништву**.
Рукописи се не враћају.
Огласи се шаљу **Администрацији** и наплаћују се: за сваку ријеч или број од пет цифара из петит слова по **4 паре** за први пут, а за сваки даљи пут по **2 паре**, из виших слова сразмјерно више. Најмањи оглас наплаћује се **1 перпер**. — Осим напријеименоване цијене од ријечи, наплаћује се по закону о таксама још по 50 пара за свако поједино оглашавање.

Власник: Државна Штампарија — Излази суботом — Одговорни уредник: М. Павловић

СЛУЖБЕНИ ДИО

— Господин заступник министра просвјете и црквенијех послова својом одлуком од 2. августа т. г. број 2981. а на основу наредбе овог министарства од 26. децембра ех 1911. г. п. бр. 4176. одузео је стипендије деветнајесторици стипендистâ овог министарства из Државне Велике Гимназије и Богословско-учитељске Школе на Цетињу због неуспјеха у владању, односно у наукама.

Број 2981. Из канцеларије министарства просвјете и црквенијех послова 3. августа 1912. год., Цетиње.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

Дворске и дипломатске вијести

— У сриједу прије подне био је у манастирској цркви парастос блаженопочившем Књазу Данилу. Парастосу су присутвовали Његово Величанство Краљ Господар, Његово Краљ. Височанство Краљевић Насљедник и Њихова Краљ. Височанства Књагињице Ксенија и Вјера. Још су били чланови Краљевске Владе, државни великодостојници, официрски кор и чиновништво.

— У четвртак је двадесетпетогодишњица срећне и успјешне владавине Њ. В. Краља Фердинанда Бугарског прослављена и на Цетињу на врло свечан начин. Тога дана било је у манастирској цркви свечано благодарење, коме су присуствовали Њихова Краљ. Височанства Краљевић Насљедник и Насљедница и Књагињице Ксенија и Вјера, чланови дипломатског кора, Краљевска Влада, државни великодостојници, официрски кор и чиновништво. Послије благодарења било је примање у овдашњем бугарском посланству, за које је вријеме пред посланством музика свирала бугарску химну и друге одабране комаде. На честитању су били и Њихова Величанства Краљ Господар и Краљица, Њих. Краљ. Височанства Краљевић Насљедник и Књагиња Насљедница и Књагињице Ксенија и Вјера. Том приликом Његово Величанство Краљ Господар наздравио је Његовом Величанству Краљу Фердинанду и Краљевској Породици за здравље, а за срећу и напредак бугарског народа, наштa се г. посланик Колушев одазвао здравицом за здравље Краља Господара и Краљевске Породице и добро Црне Горе. Како су обје здравице држане пред одабраним отмјеним гостима, то су они обије здравице пропратили бурним клицањем. Ито тако су на честитању били чланови дипломатског кора, Краљевске Владе, великодостојници, официрски кор, чиновништво и одабрано грађанство.

Тога дана између Њ. В. Краља Господара и Њ. В. Краља Фердинанда измијењани су срдачни телеграфски поздрави.

— На мјесто досадашњег војног аташеа Инглеске г. потпуковника Рисела, наименован је мајор Сер Т. А. М. Кунингам.

— Г. гроф Пињати, секретар италијанског посланства, вјерио се са госпођицом Елеонором, старијом ћерком г. барона Сквити де Палермити, италијанског посланика на Цетињу.

Свесловенски пчеларски конгрес у Москви

Већ прије три године основано је у Софији на великој скупштини словенских пчелара друштво т. зв. „свесловенски пчеларски савез“ с посебним пчеларским одсјеком за сваку поједину народност и то: за српску, хрватску, чешку, словачку, руску, бугарску и пољску као попут познатог старог већ пчеларског друштва: скупштина њемачких и аустријских пчелара-путника („Wanderversammlung der deustchen oesterreich-ungarischen Bienenzüchter“), која држи сваке године свој велики пчеларски збор или у Аустрији или у Угарској или у Њемачкој.

Исто тако сложили су се коначно и наши словенски пчелари у савез, који ће сваке године држати у другој словенској земљи пчеларску скупштину, гдје би се расправљала сва потребна питања из рационалнога и умнога пчеларства, ове лијепе привредне гране и како би се што боље уновчиле пчеларски производи и тиме намакнула што издашнија споредна привреда нашему народу, јер у нашим крајевима цвате сијасет медоносних биљака, које готово без икакве користи пропадају, јер се пчеларство у тој околини не гоји.

Свесловенски пчеларски савез дакле развија узајамне односе међу словенским пчеларима и удружењима ради заштите њихових потреба и унапређује рационално пчеларење у словенслим земљама.

Ове године држан је овај свесловенски пчеларски савез свој III. збор т. ј. III. главну годишњу скупштину према закључку, створеном лане у Биограду, и то од 25. до 27. јула у Москви. На ову су скупштину позвани сви словенски пчелари и сва њихова пчеларска друштва.

Пчелари из Хрватске и Славоније путовали су најприје до Биограда, а одатле заједно са српским пчеларима из Србије и других српских крајева тачно 19. јула у 5 сати у јутро кренули су аустриским парабродом уз попуст вожње од 50% до Галца. Онамо су стали 21. јула у јутро, а у Рени (руска граница) иза једносатне вожње. Одлазак из Рениа био је руским возом у вече истог дана преко Кијева, камо су стигли 23. јула у јутро у 6 сати. Након дводневна одмора у сврху прегледања овога старинског града наставили су пут право до Москве, камо су стигли 24. јула у 9 сати из јутра. Дне 25. до 27. јула биле су пчеларске расправе у градској вијећници, за тим у палачи цара Ивана Грозногa уз излете у сврху прегледања академије цара Петра за привреду (12 клм. далеко од Москве) и пчелињака цара Александра (оца Петра Великога), гдје је уједно свршетак пчеларских расправа.

Станове су имали пчелари и банкет бесплатно. Сви говори и реферати, држани на пчеларској скупштини, били су на свима словенскм језицима и одмах су превођени на руски.

Као што из Москве јављају, овај конгрес испао је врло лијепо, те му је поклоњена нарочита пажња. Са њега су присутни пчелари послали и поздрав руском цару, који је брзојавно наредио гувернеру у Москви, да изрази учесницима конгреса његову захвалност на поздраву и израженим жељама. Тај се царев брзојав завршује ријечима: „Свом душом желим, да уради плодом ваш благословени рад око уздизања и унапређивања мени тако милог пчеларства, надајући се, да су учесници конгреса, боравећи на руском земљишту, увидјели снагу словенске мисли и нашли подстрек за будући рад“.

Четврта скупштина свесловенског пчеларског савеза биће 1914. г. у Прагу.

Јубилеј есперанта

Ту скоро су есперантисти читавога свијета славили двадесетпетогодишњицу од како је творац свијетског помоћног језика есперанто своју праву књигу предао јавности. Већ као неодрасао је др. Цаменхоф сносио размирице, које су биле усљед разноликости језика становника роднога му града Бијелостока (губ. Гродно у руској Пољској), те је већ онда о томе размишљао, како би један свима заједнички, језик (крај материнскога језика) сваку размирицу и непријатељство међу људима разнога језика уклонио.

Читаву је своју младост Цаменхоф жртвовао, да ријеши овај проблем, који су настојавали већ ријешити прије њега кроз стољећа прваци на пољу науке и баш у његово вријеме чинило се, да је волаником њемачкога свештеника Шлајера тај проблем дошао до свога ријешења. Ну сви се покушаји пређашњих времена, кад је дошло до практичне употребе, сасвијем изјаловили.

Кратко је вријеме прошло иза тога, што је Цаменхоф почео вршити своју љекарску праксу. Довршио је и свој вјештачки језик након двадесетгодишњега напорнога рада. Дуго је тражио издавача за своје дјело ну бадава, те се напокон одлучио, да то дјело сам изда.

Дјело је то изашло 2 јуна 1887. г. под насловом: „Lingvo Interancia de doctoro Esperanto.“

С почетка је тај језик имао мало присталица: чак било је и нападаја. Присталице су пак стекли тврдо увјерење, да овај језик остварају све оно, за чим су тежили велики поборници те идеје као Декарт, Лајбниц, Вилкинс, Шлајер и многи други. Свјетски помоћни је то језик, који је у стању да одговара свим захтјевима и то потпуно.

Двадесет и пет година већ траје неуморни рад, којим се баве с почетка мало а све више до тисуће и стотине тисућа одушевљених и пожртвовних присталица на великоме културноме дјелу језика есперанта, презвана по псеудониму изумитеља, па је стога и разумљиво, да се 2. јуна о. г. по читавоме цивилизованоме свијету достојно прославио.

Прве је ловорике велика та идеја убрала кад су у августу 1905. у маленоме лучкоме граду Француске Boulogue-sur-Mere првом свјетском есперантском конгресу присуствовали заступници 21 различног језика, око 600 на броју, који су на своју велику радост и изненађење стајали пред чињеницом, да се међу собом у есперанту лако и брзо могу разумјети.

Од онога доба број народности и број учесника на свјетским есперантским конгресима, који се сваке године у другој држави обдржавају, све више и више расте. И у практичноме погледу утире се есперанто лакоћом пут. У трговини и науци, у писменоме и усменоме саобраћају међу разнојезичним народима је есперанто доказао своју употребљивост, иде упоредо, што се вриједности тиче, с осталим живим језицима а има већ и замашну литературу.

Број је есперантских група на читавој кугли земаљској растао од 1901. до 1910. од 26 на 1719; данас се јамачно може набројити и до 2000 оваких друштава.

Многа међународна удружења служе се есперантом; на свим подручјима међународнога живота побуђује есперанто све већи и већи интерес.

Али сам се аутор овога језика, права чедност, одрекао свих личних права и користи, што му по праву припадају. Води га једино човјекољубље, дајући човјечанству благо, за које ће га каснија покољења благосиљати.

Осми свјетски конгрес есперанта, који се одржава од 29. јула до 5. августа о. г. уједно је и јубиларни конгрес. У част мајстору д-ру Цаменхофу одржава се у Кракову.

У есперанту је др. Л. Л. Цаменхоф дао свијету средство, да се човјек без народносног љубомора по свој језик са својим братом другог језика може на неутралној подлози споразумјети.

Граматика је есперанта већ преведена у 35 језика и око 130 часописа настоји око његова раширења.

Привржeника есперанта има и код нас у Црној Гори.

Добро би било да овом згодом и Словени озбиљно размисле о једноме словенском језику, помоћу кога би се могли сви међусобно да споразумијевају и који би служио као општи словенски језик.

С Л.

КЊИЖЕВНОСТ, УМЈЕТНОСТ, ПРОСВЈЕТА

Виша трговачка школа у Сарајеву. Ове јесени отвара се у Сарајеву виша трговачка школа. То су за нас Србе — који могу да досегну до које више школе — најпотребније школе. У трговачким школама уче се у главном практичне и корисне науке, које у сваком звању и свакој прилици сваком требају свега вијека. Отуд излази виша привредна интелигенција, која је нарочито нама врло потребна, јер се и у нас основаше, и оснивају, а и оснивaће се још многе привредне установе, подижу предузећа, а према томе крочиће врло брзо напријед и све остало. Моћи ћемо, дакле, корисно употријебити још врло много хиљада интелигентних привредника и добро их ухљебити, а ту нема и не треба протекције — које за Србина богме нидје нема — јер је позната истина, да онолико и вриједиш, колико у трговини и у привреди у опште ваљаш. Троми и немарни нијесу за те позиције, али способном, вриједном и мудром раднику не награђује се труд нигдје тако добро, као што се награђује у трговини, у занату и у предузећу ма од које руке било. Особито кад је човјек на своме мјесту, кад је инрелигентан и спреман.

Све остале више стручне школе захтијевају и више времена и много више новца, јер се иначе троши и губи много више на формалне опште ствари.

Наравно да нама треба и свију осталих струка, јер је у нас свега премало, осим немара. Особито у радности и мудрости заостаје се готово највише у нас. Зато препоручујемо браћи у Босни и Херцеговини, ко год може и колико је год могућно више да дају своју дјецу у ту нову трговачку школу, и на трговачке и у опште практичне школе и струке, јер је то поље особито у нас највише раширено. У осталом на том пољу смо у опште и најподобнији.

То све важи — разумије се — и за све остале Србе гдје год су, јер велики општи привредни покрет у нас кренуо је све, отворио је многе изворе, створио је и тек створиће велику потребу интелигентних, спремних и ваљаних људи.

А ко не може до свега тога, или гдје има више дјеце, или гдје се у опште тешко, тијесно живи, ваљану, здраву, способну дјецу тих родитеља треба — разумије се — упућивати Привреднику, па ће та дјеца послије као вриједни помоћници журити се и усавршавати се и стручно и теоретски. Они ће по разним вечерњим и другим курсевима и школама стизати, па богме претијецати оне — обичне, свагдашње, а особито оне троме и нерадне.

Од рада није нико пропао, али многи лијени, нерадни, усмрдили су се и проневаљали, па су и пропали.

Не жали се, дакле, Србине, нити жали Србина при неком часном раду, већ се жури неуморно и непрекидно ради, ради, штеди, буди мудар и моли се Богу, Србине, па да видиш, како ће нас ваљане и напредне свако цијенити и поштовати.

Музичка објава. Штампано је друго допуњено издање познате књиге за учење нота и пјевање по нотама: *„Теорија нотног пјевања“*, цијена 2 круне (2 динара). Може се добити код писца Исидора Бајића у Новом Саду, (Ujvidék).

Стјечај за награду. Академија Наука расписала је стјечај за награду од 480 динара у злату из задужбине Николе Ј. Мариновића за дјело из српске лијепе књижевности. Поред умјетничке обраде самога предмета, свако дјело (роман, драма, приповијетка итд.) поднесено за ову награду, мора се одликовати својом моралном и патриотском тенденцијом. Награду могу добити и штампани састави који су изашли за посљедње двије године до рока ове године, ако већ једном нијесу нигдје награђивани. Дјела за ову награду треба поднијети Академији до 1. маја 1913. године. Награђено дјело је својина писца, и на сваком се награђеном наштампаном примјерку мора означити да је награђено из Задужбине Николе Ј. Мариновића.

Српски Витез. Четврта је година како у Биограду излази *„Српски Витез“*, родољубиви лист за витешко народно васпитање — тјелесно, морално и народносно — као општи преглед ради напретка и заједнице свих соколских, витешких и родољубивих друштава Краљевине Србије, а од стране одбора за

развијање српског витештва. Сад је изашао број 5. и 6. уједно, на 32 стране појачан у сваком погледу, са многим сликима и одабраном садржином. Тако нарочито се истичу ови радови: Методика наставе за тјелесно васпитање, вјежбалиште и вјежбаонице, справе и уџбеници, од проф. Атанасија М. Поповића; Овогодишњи програм рада свих пет кола јахача Кнез Михаило; Биографија Наталије Ристићеве и овогодишњи Видовдан; па пјесме: Видов дан, Цар Лазар у Раваници, Српска Химна, Химна о прослави 50-годишњице Биоградског Пјевачког Друштва, Јан Хус и Јован Жишка; а од слика: Сарајево, Стара бегова џамија у Сарајеву, Мостар, Херцег Нови, Дубровник, Југославија проф. Ст. Никшића — Лале, Како почива цар Лазар у Раваници, Фр. Палацки, Јан Хус и Жишка итд.

„Српски Витез“ излази у почетку сваког мјесеца, у великим свескама од 24—32 стране, са сликама и одабраном поучном и лијепом садржином. Годишње стаје само 6 динара, а ван Србије 8 франака. Треба да га прими свака српска кућа и установа и сваки мислени и честити Србин. Рукописи и претплата шаљу се д-р В. Рашићу, Душанова ул. бр. 48, Биоград.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ

Омладина у народу

Биоградски љекар др. В. Кујунџић написао је у посљедњој свесци „Здравља“ красан чланак о феријалноме задатку омладине, из којега биљежимо ове драгоцјене мисли:

Мушка омладина, кад се врати својим кућама у село, нека почне одмах с препорођајем саме куће. Мале сеоске прозоре задњивене тенећком и пенцерлијом нека замијену већим прозорима са стаклетом. Кућни зидови нека се кречe и с поља и изнутра бар два пута годишње. У све сељачке куће ваља одомаћити кревете, нека свако спава одвојено на свом кревету и кад су сви здрави. Ластрене пећи нека се избацују из сељачких кућа а замјењивати их треба земљаним, гвозденим или пак друштвеним пећима. У кући не ваља да се пљује по поду, већ у нарочите пљуваонице. Уз сваку сељечку кућу ваља подићи нужник, јер има читавих наших крајева, гдје су нужници у опште непознати.

На доколици нека се прегледају сеоски бунари, извори и чесме, са којих се вода носи и употребљава за све домаће послове. Је ли вода питка и чиста, је ли око извора и бунара све исправно; да није извор у дубини те се вода хвата прљавим кантицама, да се може лако загадити. Ако у селу у опште нема добре воде, наговорити оца, стрица и друге своје старије, да се у општини крене питање о снабдијевању села добром и чистом водом.

Женска омладина кад се врати својим кућама, нека се прво обазре око себе и нека види, је ли све у кући уредно и стоји ли све на свом мјесту; је су ли исправне све постељне ствари и дали се кућа чисто држи. Давно је запажено, да се наш народ рђаво храни и ако су му састојци исхране неки пут најбоље квоће. То је знак, да се од доброг брашна мијеси и пече рђав хлеб, да се из доброг материјала кувају рђава и неукусна јела. Овдје може културна женска омладина много да учини на побољшању исхране народне. Исто тако остављање потребне зимнице, кување разноврсна слатка, све су то домаћи послови, које само женска глава може да крене напријед.

Подизање соколства и стрељачких дружина, стварање четништва и свију других установа, које користе физичком развитку нашега народа, нека буду удостојени нарочите пажње омладине обојега пола.

Ширење писмености и стварање сеоских књижица такође је благодетан рад омладине.

Свуд поред ријека и већих потока нека се што прије установе љетна, речена купатила и за омладину и за све старије.

Узана прса и слаба плућа

Највише људи са рђавим држањем тијела, тромо ходи и за то не постигне јака испупчена прса, у којима би се могла довољно развити плућа (цигерица). Погледајмо само пролазнике, људе кад сједе и кад раде, како држе своје тијело. Скоро без изузетка згуре леђа, упадну им прса, лабаво држе тијело.

Ако што тешко дижемо, или већи покрет правимо, нехотице се исправимо. Чисто осјећамо да боли, али тај бол добро пада.

У Шведској се љекари одавна баве лијечењем људи уских груди и слабих плућа и са изванредним успјехом. Овај начин лијечења не кошта ништа и сваки га може употребити. Само треба воље и стрпљења. Треба правити вјежбе у дисању.

Природна свјежина здравља и расположења нашег већином зависи од тога, колико и каквог ваздуха долази у наш организам. Помоћу доброг удисања не само лакше извучемо болест, него и брже оздравимо. Али што је најглавније, сачуваћемо од болести органе за дисање, а нарочито плућа.

Вјежбе у дисању су то, што више пута на дан — колико год пута добијемо прилику, да смо у потпуном и чистом ваздуху — дубоко удисање вршимо. Напунимо плућа са чистим добрим ваздухом. Удисање за тренут задржимо, а за тим удисани ваздух полако на уста пустимо. То сваком приликом понављујемо минут два.

Ако то дневно трипут четири чинимо, већ послије неколико мјесеци осјетићемо, да нам груди расту. С тим нам и плућа расту, јачају. Они, који такве вјежбе дисања држе дуже вријеме, брзо се увјере о користи и доброти тога. Груди се испупче, дисање буде лакше, рамена се укруте и држање тијела се исправи и кожа се очеличи, па лице добије свјежу, здраву боју.

Како треба да спавамо?

Задовољно спавати јесте први и врло важни услов за здравље и љепоту. Треба дотле спавати, док се човјек не осјети потпуно окретан. Нажалост, то се не дешава увијек. Сиротније класе често не спавају довољно због многог рада и брига. Богатије класе болују обично од модерне болести — нервозе. Најгоре је то, што нервно болесне личности не могу спавати мирно.

Што је човјек млађи, у толико му је потребније, да више спава. Зрио човјек спава опет много више него старији, јер код њих је спавање скоро само дријемање. За нормално здравље младића од 20 година потребно је осам до девет часова дневног спавања. Од тих година, па све до 50 година, људима је потребан сан од 7 часова.

Спавање на леђима је најгоре, јер је при том кичма, чији су нерви врло осјетљиви, јако раздражена. На лијевој страни је срце, чији рад омета лежање на лијевој страни. Остаје још лежање на десној страни, које такође има пуно својих мана. Али зато не треба се ништа плашити, јер навика игра и овдје најважнију улогу. Здрави и јако уморни људи спавају добро у сваком положају.

Модерна наука је мишљења, да се мање полаже на то, да ли је соба загријана за вријеме зиме; али много се више тражи да је ваздух чист и здрав. Важност топлоте отпада пред значајем чистог ваздуха. У топлој соби ваздух исто тако може бити чист и у хладној; све зависи од вентилације. Ако ваздух у соби, у којој сједимо, није баш чист, онда се он квари временом, самим процесом дисања.

Човјек не издише само штетни угљеник, већ и неку нарочиту отровну материју, која се ствара задржавањем ваздуха у плућима, и дисањем излази из нас. Зато су потребни вентилатори. Једна пећ, која добро „вуче“, јесте једно од најбољих срестава за вентилацију, јер кроз чунак излази напоље покварени ваздух, док кроз прозоре и врата улази чист ваздух. У спаваћој соби треба оставити увијек ноћу отворене горње прозоре, наравно према температури. Суви зидови су добри вентилатори, док влажни кваре ваздух у соби, чак и кад нико не станује у њој.

Самим гријањем ваздух се никад не квари. Порцуланске су пећи најбоље, јер дају умјерену и дуготрајну топлоту. Гвоздене пећи су много мање практичне. Спаваћу собу треба гријати само дању. У колико више људи у једној соби станује, у толико треба више вентилатора.

Само се по себи разуміе, да не треба никад собу прегријати. Температура у нашим собама треба да је 12 до 15 Реомирових.

Нарочито у спаваћој соби температура не треба да је већа од 12 степена, јер је то врло важно за здравље. У колико се човјек више топли, у толико ће постати мекши у хладноћи. Покрити се треба што лакшим покривачима. Јер, у колико је разлика већа између топлоте у кревету и топлоте у соби, у толико је теже устати и облачити се.

Не само да мекане и топле постеље разњежавају човјека, већ сметају и варењу. Као најбољи душек рачуна се душек од коњске длаке, или од осушене траве. Јастук такође треба да буде од длаке или од перја. Ако је потребно, допуштено је метнути два вунена покривача. Нарочито постељне ствари треба да буду суве. Зато не треба провјетравати собу за вријеме магле.

Заблуда је, да је ноћни ваздух гори од дневног; то је само случај кад је стан у близини баре или мочари.

Многи људи никад не остављају загријану собу. Али ваздух мора да се мијења, што је могуће више по собама. Зато треба што чешће преко дана отварати све прозоре и правити што је могуће већу промају. То провјетравање може трајати само неколико момената, па опет затворити.

Д-р Т. Вилхелм

НАРОДНА ПРИВРЕДА

Рад око пчела у августу

И август има још пуне руке цвијећа, но од тога цвијећа за пчелу највише вриједи бијели босиљак, хељда и вријежа. Овај мјесец нема толико цвијећа, као прошла три његова брата. Накит је његов једнолик, али зато зна, да напуни медом кошнице и судове боље, него ма који други мјесец. Поред паше узрок је томе и то, што се нагон за ројидбом угасио, те пчеле раде о меду,

Сваки прави пчелар већ сад удешава и спрема своје кошнице за зиму. Већ сад се мора сваки пчелар побринути, да му друштва имају оплођене матице, израђено саће, да су јака и да имају задоста добра меда.

Трутова је на пчелињаку све мање, зато је крајње вријеме, да дођу све кошнице до оплођених матица.

Ако пчелар види, да пчеле неће моћи себи спремити за зиму меда, колико треба, нека их већ у августу прихрани шећером скуханим у води. На 1 килу шећера 1 литру воде.

Гдје се сије јесења хељда, имају пчеле и од ње лијепу пашу. Кошнице на хељди треба ређати у један ред, а не у више редова. Изгледа, да се пчеле од хељдина нектара опију, јер као пијане падају по пчелињаку, те миле по земљи, док не дођу себи, и онда тек улијеђу у кошнице. Ово пијано стање не траје дуго, само је рђаво кад тако пијане пчеле какав пљусак изненади. Ко не зна, мислио би да пчеле имају вртоглавицу. Хељда цвјета до мртве јесени, па зато се на њој пчеле јако изргају и измучене уђу у зиму. Зато не треба чекати да хељда прецвјета, него треба кошнице раније носити кући.

Са спајањем слабица и безматака може пчелар причекати до краја септембра. Само за матице, мед или шећер, треба се већ сад побринути. Пчелама треба за зиму 8 до 10 кила меда.

Ко не мисли повећавати свој пчелињак, тај ће пред јесен спајати своје кошнице. Тако ће не само уштедити себи труд и трошак око прихрањивања, него ће и њему нешто меда остати од спојених кошница.

Кад пчелар из нужде прихрањује, нека даје пчелама мед у што већим оброцима, да буде са тим послом што прије готов. Пчелар може или сам наливати мед у саће, или у судовима давати пчелама, да га у саће однесу. Ко закасни са прихрањивањем, нека дању налива мед у саће, а у вече нека саће додаје пчелама. Пуно саће треба додавати до пчела, а не на крају кошнице.

У вријеме слабе паше, а исто тако кад прихрањује из нужде, треба сувишно саће повадити, да пчеле мед боље сабију.

Кад паша престане, морају да се пчеле бране од туђица а и крај најбоље паше досађују им дању туђице, а ноћу лептир курјак (мртвачка глава). Зоље особито досађују, док не сазре грожђе. Кад почне грожђе зрети, оставе зоље пчелињак па оду у пударину, а послије бербе ето их опет на пчелињак. Да се пчеле лакше бране од непријатеља, треба лета сузити чим паша престане.

Ђ. Колоровић.

Како се могу добити лијепи гроздови с крупним зрном?

Има неких радова. који се на лози врше као допуна орезивања, а у циљу да се добије лијепо, фино и крупно асталско грожђе. Ми ћемо овде поменути неколико од тих радова, управо оне, којима сада настаје сезона.

1. *Прављење прстенастог уреза.* Тај се посао састоји у томе, да се помоћу оштрог оруђа (нарочитих маказа, ножева и т. д.) скине са ластара један прстен коре испод гроздова било на једногодишњим било на двогодишњим ластарима. Ширина прстена је 5—8 мм.; ако је та ширина сувише мала обје се коре споје послије неколико дана, а ако је сувише велика, могу се биљни судови у дрвету исушити и много нашкодити лишћу и плоду. Прстен може бити утолико шири уколико је атмосфера влажнија и ластар дебљи и бујнији.

На зеленим ластарима прстенаст урез може се почети градити на 15 дана пред цвјетање па до времена када ластар почиње да жути т. ј. да се здрвењава.

При вршењу тога уреза, треба поред коре захватити и лику, те да не би прерађена храна силазила у крљу већ у грожђе, које се налази изнад уреза.

На кондирима и у опште на зрелим ластарима, који су орезани на род, прстенаст урез може се градити на три недјеље пред цвјетање па до на један мјесец пред сазријевање.

Те урезе треба увијек вршити на бујним чокотима; у том случају они не остављају никаквих рђавих посљедица на чокоту или на дјеловима ластара, који се налазе испод уреза.

Два француска виноградарска писца Рабо и Пакоте овако су дефинисали дјејство прстенастог уреза: Кад се тај урез изврши за вријеме цвјетања убрзава сазријевање и повећава зрна и грозд. Ово двоје посљедње постиже се исто тако, кад се прстенаст урез награди у јулу пред почетак сазријевања. Повећавање шећера у шири код чокота, на којима је извршен прстенаст урез је само привидно и долази усљед тога што се упоређује у исто вријеме грожђе са чокота, на коме је извршен прстенаст урез, кад је зрело, са грожђем чокота, на коме није извршен прстенаст урез и које сазријева 10—15 дана доцније. Грозд и зрно могу добити 50% у тежини и у запремини прстенастим урезом. Овај посао може бити од велике користи виноградарима у крајевима, гдје је клима влажна и хладна и гдје се цвјетање и сазријевање врши под неповољним погодбама, јер се њиме може код лозе сузбити сметање у цвијету.

Прстенаст урез може се с коришћу правити само на оним листарима, који ће се се послије бербе одсјећи, а нарочито тамо гдје се лоза наслања на жице, јер су ластари са таквим урезом врло крти. На ластарима, који ће се оставити за род за идућу годину, не треба правити тај прстен, јер иначе листари неће бити ни довољно здрвењени ни довољно снажни.

Прстенаст урез врши се на ластарима помоћу нарочитих маказа. Но ако се нема такве справе при руци може се кад се пажљиво ради, извршити и сваким оштрим ножем. Кад је грожђе још младо пред цвјетање, може се тај урез направити просто ноктом. Поред тога може се рано везати ластар и добро затегнутим врбовим прућем или жицом.

Проређивање гроздова. Да би се добили лијепи и крупни гроздови треба кад је лоза много понијела гвожђе мало проредити.

На сваком родном ластару, т. ј. ластару који избија из окца на кондију, треба, ако је ластар довољно снажан оставити по два грозда. Но да би се имали доиста лијепи и крупни гроздови најбоље је оставити на сваком родном ластару само по један грозд.

Кад се хоће грожђе да чува дуго у јесен на самом чокоту треба приликом проређивања првјенствено остављати горње а нарочито најљепше гроздове. Ако се пак грожђе има да троши или продаје чим сазри, треба остављати доње гроздове, јер ће, будући ближи крљи лозе, бити и крупнији.

Проређивање грожђа треба вршити онда кад су зрна на гроздовима достигла величину зрна од грашка.

Проређивање зрна на гроздовима. Циљ је тога посла да се, помоћу нарочитих дугачких и танких маказа, сасјецањем извјесног броја зрна, ова прореде на грозду као и да се уклоне сва она зрна која су заостала у порасту, закржљавила или остала ситнија од других зрна.

Код стоног грожђа тражи се љепота зрна скоро исто толико колико и сама каквоћа. Проређивањем грожђа добијају се гроздови са крупнијим и размакнутијим зрнима који се боље провјетравају и под бољим погодбама сазријевају. Усљед тога што зрна на проређеним гроздовима нијесу збијена једно уз друго, неће бити ни трулежи на грожђу.

Проређивање грожђа врши се прије него што су зрна достигла величну грашка. Обично тај посао врше жене помоћу финих, дугачких маказа. Грозд се пажљиво хвата на доњем крају руком, или ако су зрна већа и покривена пепељком једном дрвеном виљушком. Како се при томе раду извлаче гроздови из лишћа не треба проређивати зрна усред дана, јер гроздови изложени непосредном додиру јаког сунца могу бити оштећени. Најбоље је радити тај посао увече или ујуту. Кад се пак мора то радити усред дана треба над гроздовима на којима се зрна проређују направити хладовину, разапињањем каквог платна или на неки други начин.

Кад се пресјече доњи крај гроздова на извјесној дужини, примијетило се, да се изазива порашћивање петељке и добија се крупнији грозд. На крајевима грозда зрна су или сувише збијена или сувише разређена и сазријевају доцније него ли друга. За то се обично гроздови, на којима се проређују зрна и прекраћују на крајевима за 2—5 см. Осим крајева грозда треба тако исто сасјећи и побочне гроздиће — крила која су сувише дугачка; затим приступити проређивању зрна. Сва она зрна, која су остала ситна, кржљава, неправилног облика, затим и она, која су у самом грозду и која ће спољна зрна кад буду зазрела покрити, треба сасјећи.

Накнадним проређивањем ће се уклонити сва рањава и повријеђена зрна при првом проређивању.

Проређивање лишћа. Проређивањем лишћа може се допринијети у знатној мјери да се добије љепше и бојеније грож-

ће. Тим се радом помаже и провјетравање грожђа и сузбија рђаво дејство сувишне влаге.

Лишће треба проређивати поступно почевши од времена, када грожђе отпочиње да сазријева па док не буде скоро потпуно зрело.

При том послу треба обратити пажњу да се уклања нарочито лишће, које се налази у средини чокота или које се налази у близини земље или које је сасушено. Но ваља сачувати оно лишће, које покрива непосредно грожђе и штити га од сунчане припеке. Поред тога кад би се гроздови сасвим открили пред потпуним зрењем, изазвала би се на бијелом грожђу боја рђе, која није баш најљепша.

Нарочито треба бити обазрив при проређивању лишћа код црног грозда, јер ако би се ово изложило непосредно утицају сунца, добила би се у мјесто црне боје, која се нарочито појављује, кад је грозд заклоњен лишћем, црвена боја.

Проређивање лишћа треба вршити у колико је то могуће по облачном дану или пред вече пред залазак сунца При уклањању сувишног лишћа треба остављати на ластару лисну петељку било цијелу било само један њен дио.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Наша пријестоница бугарској пријестоници. Поводом двадесетопетогодишњице срећне владавине бугарског краља Њ. Величанства Фердинанда у четвртак је заступник предсједника цетињске општине упутио предсједнику општине у Софији овај телеграфски поздрав:

„Црногорска пријестоница узима живо учешће у радости бугарске пријестонице, поводом двадесетпетогодишњице срећне владавине Његова Величанства Краља Фердинанда.

Жеље цетињског грађанства сједињене су на данашњи дан са жељама браће Бугара за свакоје добро и срећу краљевскога слављеника, под чијом је владавином Бугарска процвала и постала јака и угледна на понос Словенства.

Нека Свевишњи и даље чува Вашега славнога Краља и братски бугарски народ.

Молим вас, господине предсједниче, да код грађанства лијепе Софије будете тумач наших братских осјећања и жеља“.

Високи задругар. Пишу нам из Карковачке Луке: Скоро ће три године од како карковачка земљорадничка задруга уз озбиљни надзор одјељења народне привреде марљиво обнавља свој задругарски посао.

Задругу сачињавају тридесет трудољубивих задругара, који с тврдом надом на бољу будућност редовно свакојег мјесеца записнички сачињавају задругарску сједницу и своје сталне и приватне улоге као и разна ријешења уводе у своје протоколе и књижице, потврђујући задругарским печатом — онако како је то у почетку заснивања задруге информисао и показао изасланик министарства унутрашњих дјела г. Станко Тиодоровић као прави добротвор или боље рећи основалац земљорадничких задруга.

Дакле, у овом кратком времену са толиким малим бројем задругара и поред неродних година, поменута задруга располаже са око 2500 перп. свога капитала, као и разним другим корисним пољопривредним справама и сточарским чистокрвним расама.

Но да би задруге као корисне културне установе савјесно и живо напредовале у своме озбиљноме раду *Њег. Величанство Краљ Никола I.* сам се претпрошле године благоизволио лично уписати за члана цеклинске земљорадничке задруге и тијем наравно дао примјер живахности и важности свијема задругама и постао вођа и тијех најбољих културних установа Његове државе, као што је отац и славни вођа свакојем добру и напретку Његовог храброг народа, те уз тако богату владарску милост и пажњу поменутих установа 19. јула ов. год. Његово Краљ. Височанство Књаз Петар благоизволио се ставити на челу наше „карковачке земљорад. задруге“ у Бјелопавлићима и постао члан њен, те је тако високим својим покровитељством узвисио и олакшао јој доћи до најбоље будућности свог предузећа.

Задруга, сматрајући себе срећном са Узвишеним Задругаром, стараће се да својим радом удостоји себе високе милости и подржи ауторитет општих задруга.

Живио наш срећни и високи задругар Њег. Кр. Височанство Књаз Петар.

Накнадни избор. У недјељу је на Цетињу био накнадни избор посланика за варош Цетиње, којом је приликом једногласно изабран г. Јован С. Пламенац, министар унутрашњих дјела и заступник министра просвјете. Кад је по свршеном гласању бирачки одбор понио посланичко пуномоћије г. Пламенцу, једна група бирача пошла је пред стан г. Пламенца и приредила му овације, којом се приликом г. Пламенац захвалио гласачима и држао лијеп говор у коме је изнио програм свој и својијех другова.

Српска црква у Аризони. Из Ловела, Бизбе Аризона у Америци, примамо овај проглас за скупљање прилога:

Срби браћо наоколо! Је ли фатална судбина српског народа, да се од доба ћесара Леополда II ево и по други пут расељавамо, па све узаман.... Из биједе у невољу, а од зла у — горе... Толико нас је овдје, да смо већ основали ново царство биједних и невољних!... Христова Црква и Његова наука једина су утјеха за сироте биједне и невољне!... Како нам је? Гуши нам се грлоце, топећи сузама ова црна слова!... Читасте и читате, колико у цвијету младости по минама и безданима пропада српскијех жртава! На најстрашнија мјеста Србе постављају, Србин гине свагдје...

Аризону, огромну и зјело богату државу, држе на жуљавим плећима — патник раденик... Дјеца пиште: Богу се помолити не знамо... Патник запомаже, призивајући Бога у помоћ: у цијелој Аризони нема још српске цркве ни школе!..

Срби браћо! Како Вас, тако и све власти и области као и српске установе, те женске добротворне задруге молимо, да нам што прије притеку у помоћ својим прилозима, како би овдје у средини Аризоне могли подићи Храм Божији достојан имена српског. Бог Вами помогао!

Новац и дарове ваља слати на адресу: Servian Orthodox Church P. O. Box: 3093 Lovel—Bisbee, Arizona, N. America U. S. A.

Из ванредне скупштине српско православне црквене општине. — У Лавелу 1. јула 1912. Проканадура: Новак Милатовић, Дане Вуксан, Божо Поробић, Данило Сеферовић. — Умољавају се славна уредништва свих родољубивих српских листова, да овај проглас у своме листу неколико пута изволе оштампати.

ТЕЛЕГРАМИ

Цариград, 29. јула. — Према вијестима из Скопља, јуче су шефови арбанаски Хасан и Риза тражили од Ибрахим паше, као први услов испуњења арбанаских захтјева, да се војска повуче из Арбаније. — Многа села на обали европске Турске јако су оштећена земљотресом. У Дарданелима много је кућа порушено. У Галипољу, гдје је земљотрес био најјачи, народ станује у баштама. Рањеници се доносе са свију страна, а говори се да је било око 300 мртвих и рањених. — У митровачком гарнизону понављају се непрекидно у трупама преступи против дисциплине.

Солун, 29. јула. — Јуче је у аустриској пошти експлодирила паклена машина, повриједивши олако два чиновника. Злочинци су непознати. Власти су одмах предузеле потребне мјере сигурности и војска је опколила околне улице. Мало затим распрсла се једна друга бомба у трамвајским колима. Води се истрага.

Солун, 30. јула. — Ибрахим паша је саопштио шефовима арбанаским да влада не може ставити под суд кабинет Хаки Саидов, али при сазиву скупштине моћи ће их оптужити; што се тиче давања оружја влада је вољна да дâ оружје, оним Арбанасима, који станују у пограничним селима, или су пастири и чувари, јер је немогуће дати свој Арбанији оружје. Шефови арбанаски остали су и на даље у Приштини ради даљег споразума односно осталих арбанаских захтјева.

Загреб, 30. јула. — Јукић, који је извршио атентат на Цуваја, осуђен је на смрт, остали на робију, а четворица су ослобођени.

Биоград, 30. јула. — Бивши мутесариф пећски Зафер бег, који је утекао из Турске, приспио је овдје.

Цариград. 30. јула — Тврди се, да је једини услов, кога није влада вољна да прихвати, међу арбанаским захтјевима, стављање под суд Хакијевог кабинета. — По приватним извјештајима има око 1000 мртвих и 3000 рањених од земљотреса, 5000 их је без крова. У Родосту су неколико кућа порушене и једна џамија; у ближњем селу Шоларијон пало је 200 кућа, има око 100 мртвих и рањених. Говори се, да су 28 села и варошица, у којима Грци станују, потпуно уништена. У Једрену је пала префектура и 4 војника су погинула. — Министарски савјет нашао је да су тражења арбанаска оправдана и вољан је да их усвоји. — Хусејин Дашид побија вијест да је у заједници са бившим министром Саидом водио са италијанским изасланицима у Швајцарској преговоре о миру. — Говори се, да ће се кабинет у неколико измијенити тим, што ће Кјамил постати велики везир, а Ферид паша министар унутрашњих дјела.

Петроград, 30. јула. — Синоћ је Поанкаре конферисао са Сазоновом а затим са Коковцевом. Данас су цар и царица у Петерхофу примили Поанкаре-а. У почаст његову дао је цар гала ручак, а Велики Књаз Николај Николајевић вечеру.

Софија, 30. јула. — На митингу, који су сазвала добротворна мађедонска удружења, држани су огорчени говори против турских поступака наспрам бугарског народа у Турског и тражило се од владе да најенергичније поступи спрам Турске, па и самим ратом.

Цариград, 31. јула. — Тражења арбанаска нијесу још поднијета на санкцију, јер одговор Арбанаса на неке измјене није још приспио. — Званични кругови су забринути усљед огорчености која влада у Софији. Порта је обећала да ће повести непристрасну истрагу, казнити кривце и дати накнаду оштећенима. — У околини земљотреси се понављају; усљед распадања љешина под развалинама почеле су болести да се развијају. 50.000 лица налазе се под ведрим небом.

Петроград, 1. августа. — У почаст Поанкаре-а био је гала дине у француској амбасади, на ком су присуствовали Коковцев, Сазонов, министар марине и Изволски. У 11 сати Поанкаре је отпутовао за Москву.

Софија, 1. августа. — На митингу, сазваном због догађаја у Кочанима, учествовала је маса свијета. Говорници траже од владе да мађедонско питање ријеши ратом, како би се Мађедонија већ једном ослободила од јарма турског, гдје се сваки дан убијају и злостављају Бугари.

Цариград, 1. августа. — Министар унутрашњих дјела дао је оставку. — Изгледа да би могао доћи за министра унутрашњих дјела Маршал Ибрахим, шеф арбанаске комисије. — Влада намјерава закључити зајам од једног милиона лира за извођење реформа у Арбанији. — Бив. управник тамнице пријеког суда поручник Салим покушао је да побуни жељезничку чету, али су га војници проказали, те је био ухапшен и предан пријеком суду. — Приликом производства нових официра Султан је од њих тражио да се не баве политиком. — Тврди се, да ће Фаредин бег, генерални консул у Пешти, бити постављен за посланика на Цетињу. — Вели се, да ће насљедник пријестола у пратњи Азаријана сенатора кроз десет дана отпутовати за Беч, затим да ће отићи у Швајцарску. — Земљотреси се још понављају. — Министар унутрашњих дјела упутио је вилајетима окружницу односно нових избора; изборни одбори морају се саставити 14. октобра, а посланици морају бити у Цариграду 14. новембра. — Сви чиновници у провицијама почели су давати изјаве неприпадања политичким странкама; младотурски чиновници, који те изјаве нијесу хтјели потписати, отпуштају се.

Цариград, 2. августа — Ријешење министарског савјета односно тражења арбанаских поднијето је на санкцију. Питање о стављању под суд кабинета Хакијева није ријешено. Оружје Арбанаса чуваће се у посебним депозитима.

Париз, 2. августа. — Мула Јусуф проглашен је за султана у Мароку.

Софија, 2. августа. — Према обавјештењима са надлежног мјеста, влада је упутила велесилама тражење да потпомогну њене захтјеве у Цариграду односно истраге и казне покоља у Кочанима. Велесиле тројног споразума обећале су да ће захтјеве потпомоћи.

Москва, 2. августа. — У почаст Поанкаре-а давала је француска колонија гала-дине, на коме је губернатор наздравио Фалијеру, Поанкареу и народу француском. Поанкаре је, захваљујући се, одговорио да ће Французи славити стогодишњицу 1812. год. заједно с Русима сједињени истим пријатељским осјећајима.

Званични огласи

НАРЕДБА

ЗА НОВУ ШКОЛСКУ ГОДИНУ

Пријамни испит

Ученици и ученице, који желе полагати пријамни испит за ступање у ову Гимназију, дужни су се лично пријавити 25. августа т. г.

На испит ће се пустити само онај ученик-ца, који-ја поднесе:

а) школско свједочанство о томе, да је као редован или приватан ђак свршио с најмање добрим успјехом четврти разред основне школе, и да ни у једном предмету нема мању биљешку од *добро*.

б) крштеницу о томе, да није млађи од 10 ни старији од 13 година.

При пријамним испитима тражи се од ученика, да знају из *хришћанске науке, српског језика и рачуна* онолико, колико је прописано наставним програмом за четврти разред основне школе.

Разредни испити

Ученици, који су при крају школске године добили право да полажу испит из појединих предмета; или они, који желе да полажу испите из свијех предмета, а на то су добили потребно одобрење, дужни су се пријавити за то 25. августа по подне.

Упис

Уписивање ученика у све разреде вршиће се од 26. до 30. августа закључно.

Сваки је ученик дужан да се при упису лично пријави; само у случају доказаног боловања или сметња, које се нијесу могле отклонити, може се ученик писмено пријавити.

На овај упис доћи ће и ученици, који положе пријамни испит.

При упису сваки ученик-ца подноси:

а) пријавни лист, који ће добити у овдашњој књижари или у државној штампарији, а који ће прије уписа сам попунити;

б) свједочанство од прошле године или с пријамног испита;

в) уписнину у готову.

Уписнина је за оне, који су положили пријамни испит т. ј. за нове ученике I разреда *четири* перпера, а за све остале ученике *пет* перпера.

Ниједан се ученик не може ослободити од плаћања уписнине.

За ђачку књижницу плаћају сви ученици *без разлике* по *два* перпера.

НАПОМЕНА: *Према ријешењу Господина Министра Просвјете и Црквенијех послова бр. 2989. од 3. августа ове ће се године примити у* **први разред** *Велике Државне Гимназије* **само до стотину ученика.**

Бр. 451. Управа Велике Државне Гимназије, на Цетињу, 4. августа 1912. 1,3

СТЈЕЧАЈ

Краљевском Министарству Просвјете и Црквенијех Послова потребно је за наредну школску годину девет наставника и то:

I. за Државну Велику Гимназију на Цетињу:

1) *два* наставника за *математику* као главним предметом и физиком као споредним;

2) *један* наставник за *српски језик с књижевношћу* као главним предметом и класичном филологијом као споредним;

3) *један* наставник за *њемачки језик с књижевношћу* као главним предметом и класичном филологијом као споредним; и

4) *један* наставник за *класичну филологију* као главним предметом и славистиком као споредним.

II. за Државну Нижу Гимназију у Подгорици:

1) *два* наставника за *српски језик* уз класичне језике; и

2) *један* наставник за *природне науке.*

III. за Богословско-учитељску Школу на Цетињу:

1) *један* наставник за *педагошке предмете.*

Пријаве кандидатске примаће се до 15. августа т. г., када ће се извршити избор између свијех пријављених.

Кандидати треба да су редовно свршили философски факултет, и да о томе поднесу школске квалификације, уз то и увјерење о свом владању.

Првијенство имаће они, који имају државне испите, и који су до сад служили као наставници у средњим школама.

Кандидати ће у пријави назначити, под којим се условима примају, да буду наставници у Црној Гори.

П.Бр. 2542. Из канцеларије Кр. Министарства Просвјете и Црквенијех Послова. 3. јула 1912. г. Цетиње. 5,5

ОГЛАС

Сви ниже изложени Закони, Стеногр. Биљешке Црногорске Народне Скупштине за Краљевину Црну Гору и Албуми, Јубиларна издања са назначеним цијенама могу се добити на Цетињу у књижарама: Мартиновића и Иванишевића и А. Рајновића; у Подгорици у књижарама: Коста К. Станића, Рундо и Загора и П. Вукотића; у Никшићу у књижарама: Симата Гарчевића и Ш. Лаковића; у Колашину: у књижари: Кујачића и Тошковића.

	Перп.
1. Устав за Кр. Црну Гору ..	1·—
2. Закон наредбе, упуства и др. за осн. школе	2·—
3. Закон о нар. школама	—·50
4. Закон о судском поступку у грађанским парницама	1·—
5. Закон о штампи	—·50
6. Кривични Закон	2·—
7. Закон о изборима народних посланика	—·30
8. Закон о уређењу Држ. Савјета	—·30
9. Закон о пословном реду у Држ. Савјету	—·30
10. Закон о Министарској одговорности	—·30
11. Закон о Експропијацији ..	—·30
12. Закон о уређењу привредног Савјета	—.02
13. Закон о привременом пословном реду у Народној Скупштини	—·40
14. Закон о јавнијем зборовима и удружењима	—·20
15. Закон о држ. буџету	—·30
16. Закон о парохијском свештенству	—·50
17. Закон о јавним правозаступницима	—·50
18. Трговачки Законик	—·80
19. Закон о порезу на алкохолна пића и таксирању судских пресуда	—·20
20. Закон о поступку судском у кривичним дјелима	1·50
21. Закон о подјели, насељењу и уживању Бривске Горе	—·30
22. Закон о измјенама и допунама у закону о изборима народнијех посланика	—·30
23. Закон о административној подјела Црне Горе	—·30
24. Закон о Устројству судова у Кр. Црној Гори	—·30
25. Закон о измјенама у Кривичном Законику	—·20
26. Закон о измјенама и допунама у закону о порезу на приносод капитала и рада од 15. нов. 1905. год.	—·30
27. Закон о Лову	—·30
28. Закон о држав. новцу	—.30
29. Закон о повластицама ..	—·50
30. Закон о рудама	—·80
31. Закон о измјенама и допунама о јавним правозаступницима ..	—·40
32. Закон држ. Зајму за 1912. г.	—.30
33. Закон о таксама	—·50
34. Закон о порезу на принос од капитала и рада из 1911. г.	—·50
35. Правилник Државне Хипотекарне Банке Краљевине Црне Горе	—·30

Стеногр. Биљешке Цр. Нар. Скупштине:

Свеска за годину	1906. ..	перп. 4.—
„ „ „	1907. ..	„ 4·—
„ „ „	1908. ..	„ 2·—
„ „ „	1909. ..	„ 2·—
„ „ „	1910. ..	„ 4·—
„ „ „	1911. (ванредан сазив)	„ 0·50

Албуми

— Јубиларна издања —

Албум слике из Црне Горе од 1910 године	перп. 3·—
Албум Владајуће Куће Петровић—Његош од 1910 год.	4·—
Албум Владајуће Куће Петровић—Његош у луксузном издању Цетиње, 1911.	50·—

Управа Држ. Штампарије.

Службени огласи

ОГЛАС

У извршењу клаузуле Краљ. Обл. Суда из Подгорице, од 11 маја 1912., број 3696. —

Износи се на јавну продају доље описата непокретност Воина Лазовића из Убала; процијењена перп. 1500

Продаја ће се извршити у канцеларији потписатог суда, за коју се одређују три рока: 1. августа, 1. септембра тек. год и 1. јануара 1913. у 5 сати послије подне.

На првом року неће се непокретност продати испод процијењене вредности, а на другом хоће и мање, али не испод $^2/_3$ процјене, а на трећем року непокретност уступиће се понудиоцу највише цијене.

Сваки је лицитант дужан положити јемство 10% од процијењене вредности.

Позивају се сви они, који на непокретност имају какво реално право и сви они, који имају право прече купње.

Опис непокретности:

Зв. мј. «Репиште» има $^3/_4$ оранице са 300 крга лозових, двије куће, обори и зграде са повише воћака; граничи: од истока Никола Томов ораницом, од југа и сјевера Новак Шутов кућом и ораницом, а од запада Радисав Новичин ораницом.

Број 493 188—1912.

На Безијово, 22. јула 1912.

Капетански Суд,

Р. 175. бр. 697. 1,1 кап. Ђ. П. Вујошевић.

ОГЛАС

Према пресуди Кр. Обл. Суда из Ст. Бара, од 10. априла 1912 г., број 682—IV—1912—116, износи се на јавну продају доље описана непокретност Томана Николина Зеца с Трнова, која је процијењена перпера 8000.

Продаја ће се извршити у канцеларији потписаног суда. За продају одређени су три рока и то: 1. септембра, 1. октобра и 1. децембра 1912 г.

На првом року непокретност се неће уступити испод процијењене вриједности, на другом хоће и ниже, али не испод $^2/_3$ процијењене вриједности, а на трећем року уступиће се понудиоцу највише цијене. Лицитанти су дужни положити јемство 10% од процијењене вриједности.

Позивају се сви они, који на непокретност имају какво реално право, као и они, који имају право прече купње, да се овом суду пријаве прије почетка прве продаје.

Опис непокретности:

3 рала и $^2/_4$ораће земље и 1 рало и $^2/_4$ ливаде са непокривеном кућом и живом водом и око речиног земљишта 20 листосјека горе звано у «Градишта»; граничи: од истока гором Јока М. Вујовића, од запада гором Ива Божова, од сјевера гором Кере Јокова Вујовића, а од југа гором и земљом Машана Планинића.

Број 720. 78—1909.

Брчели, 28. јула 1912

Кр. Капетански Суд,
за капетана,

Р. 201, бр. 701, 1,1 официр Милан Роловић.

ОГЛАС

Јавна продаја непокретности Љуба Ђурова Хајдуковића из Подгори, извршиће се 1. децембра ове год. у 10 сати прије подне у канцеларији овога суда. — Вићи оглас у 30. броју «Гласа Црногорца» оне године.

К Броју 460. 118—1911.

Брчели, 28. јула 1912.

Кр. Капетански Суд,
за капетана,

Р. 49, бр. 700, 1,1 официр Милан Роловић

ОГЛАС

У извршењу пресуде Краљ. Вел. Суда, од 2. јуна 1912 год, број 1157—1912—685, износи се на јавну продају доље описана непокретност Петра Р. Ћетковића из Пипера, а која се налази у капетанији Ускочкој; процијењена перпера 3500.

Продаја ће се извршити у канцеларији подписатог суда, за продају су одређени три рока: први на 14. августа, други на 14 септембра, а трећи на 14 децембра ове године у 5 сати послије подне.

На првом року неће се непокретност продати испод процијењене вриједности, на другом хоће и ниже, али не испод $^2/_3$ процијењене вриједности, а на трећем року уступиће се понудиоцу највише цијене.

Сваки је лицитант дужан положити јемство 10% од процијењене вриједности.

Позивају се сви они, који имају на непокретност какво реално право; дужникови повјериоци и они, који имају право прече купње, да се пријаве суду прије прве продаје.

Опис непокретности:

1) 20 $^2/_4$ коса ливаде зв. «Јанков до»; граничи: од истока Мирко Кадић, Вукосав Шћепановић, Војадин Зорић и комун Пиперски, од сјевера Бајо Зорић, Мирко Кадић и Јагош Шћепановић, од југа Јевто Зорић и Никола Зорић, од запада Живко Шћепановић и Лале Зорић

2) 6 $^1/_4$ коса ливаде именом «Калице»; граничи: од истока комун Пиперски, од сјевера Јевто Зорић, од југа Нећељко Роћен, од запада Никола Зорић.

Број 904. 466—1912 год.

У Боану, 14. јула 1912 год

Краљ. Капетански Суд,
заступник капетански,

Р. 224, бр. 698, 1,1 кмет Сава Вујачић.

ОГЛАС

Јавна продаја непокретности Ђока Б. Жарића из Спужа, извршиће се дана 10. августа 1912 г.

Вићи оглас у додатку 29. броја «Гласа Црногорца од ове године.

Број 983. 408—1911.

У Спужу, 2. августа 1912 г.

— Кр. Капетански Суд, —
У осуству кап., гл. кмет,

Р. 48, бр. 709, 1,1 оф. Лука Вујовић.

ОГЛАС

Јавна продаја непокретности пок. Марка Лазова Иличковића из Брчели, извршиће се 15. децембра ове године у 10 сати прије подне у канцеларији овога суда, — вићи оглас у 30. броју «Гл. Црногорца» ове године.

К Броју 70 ех 1912. 194—1911.

Брчели, 28. јула 1912.

Кр. Капетански Суд,
за капетана,

Р. 51. бр. 699, 1,1 официр Милан Роловић.

ОГЛАС

Јавна продаја непокретности Николе П. Бакеченића из Косора, извршиће се 10 новембра т. год. у три сахата послије подне.

Вићи оглас у 22 броју «Гласа Црногорца» ове текуће год.

Број 1430. 670—1912.

У Дољанима, 30. јула 1912 г.

Капетански Суд,

Р. 46, бр. 704, 1,1 кап. Кр Л Ивановић.

ОГЛАС

Јавна продаја непокретности пок. Илије Б. Петровића из Косора, извршиће се 9. новембра ове текуће год у три сахата послије подне.

Вићи оглас у 22. броју «Гласа Црногорца» ове текуће год.

Број 1430. 670—1912

У Дољанима, 30. јула 1912 г.

Капетански Суд,

Р. 48, бр. 703, 1,1 кап. Кр. Л. Ивановић.

Приватни огласи

ОБЈАВА

Уговором од 27. јула т. г., по новом склопљеном између д-ра Ботери старатеља стјечајне масе бив. трговачке фирме *„Шировић и Дамјановић“ у Трсту*, потврђеном надлежним путем, сва потраживања масе у Црној Гори, пријешла су у власништво **Djovanni Catterinuzzi** *трг. у Трсту*, који је опет прописним пуномоћијем од 31. јула т. г., број 39509., овластио потписатог, да једино он, од сада може тражбине поменуте масе наплаћивати, чиме у исто доба, престаје даља повјера по овом послу *Филипа Лукшића* и *адвоката Јанка Спасојевића.*

Стављајући ово до знања дужницима именоване масе, исти се овим упозоравају, да исплате својих дугова маси имају искључиво њему чинити, иначе да им се ова неће признати.

Enrico Damianovich
„Хотел Италија“ Подгорица.

Р. 120, бр. 691, 2,3

ОГЛАС

У 32. броју „Гласа Црногорца“ од дана 28. јула т. г., Енрико Дамјановић члан бивше пропале фирме Шировић и Дамјановић из Трста, наштампао је неку објаву, поводом које предупређавам и умољавам све дужнике споменуте бивше фирме, које сам већ оптужио судовима у Краљевини као заступник горње масе, да реченом Дамјановићу неби штогод исплатили, или са истим какву нагодбу учињели, као што су неки у 1908 год. такве нагодбе чињели са другом Дамјановићевим; банкротом Шировићем, док ја ову ствар са туторима масе судом свршим.

Р. 90, бр. 711, 1,1 **Адвокат Спасојевић** с. р.

ОБЈАВА

Управа Подгоричке Општине даваће на дан 12. августа ове године, у својој канцеларији од 3—6 сати послье подне на јавној лицитацији израду зидова и бетонираних конструкција на здању *„Општинског Дома“*.

Овим се позивају сви они, који желе липитирати, а који су специјално упућени, како у зидарском, тако и бетонираном раду, као и вјешти према плану израдити односну грађевину.

Лицитанти су дужни дати кауцију у готову перп. 5000, или у непокретности 10000 перпера, судски потврђену, да је слободна од сваког дуга.

Сваки онај, који би желио лицитирати, ближа објашњења може добити у Управи Општине сваког дана у канцеларијским часовима.

Број 406—13—912—60. Из канцеларије Управе Општине вароши Подгорице, 16. јула 1912. год., у Подгорици. Р. 117, бр.663, 3,3

ОСНОВАНО ГОД. 1872.

Фабрика и галантеријска трговина на велико

А. ВЕНКЕ и СИН

у Јаромјержу, Чешка.

Велико стоваришће за трговце:

Еманлирано кухињско посуће, од алуминија, дрвета и плеха.

Све врсте галантеријске робе сем штофова и веша.

Писмене наруџбине извршују се обратном поштом. Илустровани цјеновници само за трговце.

П.п. бр. 707. (1,3)

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Приликом смрти мога никад незаборављеног и непрежаљеног брата

† Павла Ивова Војводића

који се пресели у вјечност 13. јуна т. г. у најљепшем цвијету свог живота, у 24-ој години његове младости, послије петнајесто-дневног боловања, а предат матери земљи 14-ти истог, у присуству многобројних Срба и осталих Словена из овог мјеста.

Немогу пропустити да не одам вјечиту благодарност, на првом мјесту мојој браћи друштву *Ђ. Кр. Вис. Кн. Петар Петровић, одјел. 89. Савеза Сједињених Срба „Слога“*, који парадно са друштвеним накитом попратише мог непрежаљеног брата пок. Павла до вјечне куће, као и на гробу његовом красни вијенац положише и тим велики дијо моје туге ублажише.

Хвала г-ну Јову Гажевићу, који се са покојником од стране своје и браће друштва онако дирљивим говором опрости, истичући јунаштво наших предака.

Хвала г-ну Марку П. Улићевићу, који над покојником изврши мртвачко опијело и напосљетку са дирљивим ријечима опрости се.

Доживотна хвала г-ну Луки Бановићу са браћом у чијој кући покојник пренећи. Доживотна хвала господи: Милу Спичановићу, Блажу Мартиновићу, Саву Клисићу, Панту Ђурашковићу и др. многобројној господи, који нежалећи труда око покојника у болијести и потље од када је испустијо своју душу па докада га предадосмо вјечној матери *земљи.*

Доживотна хвала Катуњанима, Црмничанима, Ријечанима, Кучима, Љуботињанима, Цеклињанима, Херцеговцима, Паштровићима и Личанима, који похиташе и покојников спровод увеличаше.

Доживотна хвала браћи Грађанима, који нигда непожалише труда око покојника, док је предат матери земљи. Хвала свима и свакоме, који ма којим путем учествоваше у мојој довјечној жалости.

Глобе Аризона, 7. јуна 1912.

Ожалошћени: брат **Илија Ивов Војводић** са својим рођацима и родбином. Р. 237, бр. 705, 1,1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Под притиском велике жалости приликом смрти мога унука

† ДУШАНА

који се пресели у вјечност 26. јула ове год. у 7-мој години свога живота.

Сматрам за особиту дужност овијем путем изјавити моју доживотну благодарност грађанству вароши Цетиња, који ожалише мога унука и до вјечне куће допратише, хвала мојим пријатељима Стевану Ђукову и Марку Перову, хвала свијема и свакоме коми је ма коим путем учествовао у овој нашој великој жалости.

Цетиње, 30. јула 1912 год.

Ожалошћени: ђед **Стеван Стојановић** учитељ у пенсији, мајка **Маре,** баба **Стана,** брат **Блажо** и остала родбина.

Р. 95, бр. 696, 1,1

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије